

6.5.2013

Dnro 1282/4/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

AJOKIELTOJEN KÄSITTELYT VIIPYIVÄT

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 16.3.2012 päivätyssä kirjeessään - - - poliisilaitoksen menettelyä ajokieltoasiansa käsittelyssä. Kantelijan arvostelu kohdistui siihen, että hänen ajokieltoasiansa käsiteltiin vasta noin kymmenen kuukautta sen jälkeen, kun ajokieltopäätöksessä huomioon otettu viimeinen liikenne rikkomus oli tapahtunut. Kantelun mukaan näin pitkä viive asian käsittelyssä ei voi olla lain hengen ja tarkoituksen mukaista.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

- - - *poliisilaitoksen* lupapalvelulinjan antaman selvityksen mukaan kantelija määrättiin 24.2.2012 kahdeksan viikon mittaiseen ajokieltoon toistuvien liikenne rikkeiden vuoksi. Tiedot näistä rikkeistä saapuivat Ajoneuvohallintokeskukselta poliisilaitokselle kesä-heinäkuun vaihteessa 2011.

Poliisilaitoksella saapuneet listat toimitetaan ajo-oikeusasioita valmistelevalle sihteerille, joka käsittelee listat saapumisjärjestyksessä. - - - poliisilaitoksella on yksi päätoiminen ajo-oikeuskäsittelijä ja yksi asioita valmisteleva toimistos sihteeri, jotka tekevät näitä tehtäviä päätoimenaan. Tarvittaessa on tehty myös sijaisjärjestelyjä. Syksystä 2011 alkaen päätöksiä on tehnyt toimenkuvaansa liittyvänä oheistehtävänä myös toinen käsittelijä.

Poliisihallituksen lupahallintoyksikkö on pyyntöni mukaisesti antanut lausunnossaan selvitystä ajokielto menettelyistä yleisesti. Lupahallintoyksikön mukaan ajokieltoasia tulisi hallintoasiana käsitellä viipymättä.

Yleensä ajokielto menettely käynnistyy sillä, että poliisille tulee Trafilta listaus henkilöistä, joilla täytyy ajokieltoon määräämisen edellytykset. Liikenne rikkomusten osalta seuraamusjärjestelmässä on erilaisia menettelyitä sekä toimijoita ja kaikki seikat vaikuttavat siihen, kuinka nopeasti rikkomukset ylipäänsä näkyvät Trafian ylläpitämässä liikennetietojärjestelmässä ja kuinka nopeasti ne tulevat ajokielto menettely näkökulmasta poliisiin tietoon.

Lausunnon mukaan esimerkiksi siinä, miten nopeasti syyttäjät vahvistavat poliisin syyttäjälle toimittamat rangaistusvaatimukset, on selkeitä viiveitä ja alueellisia eroja.

Lupahallintoyksikön mukaan käytännössä voidaan todeta, että keskimäärin ajokieltoon vaikuttavat rikkomukset tulevat poliisilaitoksen tietoon Trafín listauksena noin 3 kuukauden kuluttua tekopäivästä. Lupahallintoyksiköllä ei ole saatavilla tilastotietoa siitä, miten nopeasti poliisilaitokset toimivat em. tiedot saatuaan.

Lupahallintoyksikkö toteaa, että ajokieltoimenettelyn kestolle ei ole asetettu lainsäädännössä mitään ylärajaa, vaan sitä sääntelee lähinnä hallintolain mukainen asian käsittelyn viivytyksettömyys. Trafín listaus tulee poliisin tietoon tietyn viiveen kuluessa ja tähän viiveeseen vaikuttavat useat syyt. Asianosaisen oikeusturvan ja ajokiellon tarkoituksen kannalta tämä on ongelmallista. Lupahallintoyksikön näkemyksen mukaan viiveisiin voitaisiin tietyssä määrin vaikuttaa eri viranomaisten omilla toimilla. Ongelman periaatteellinen ratkaiseminen edellyttäisi kuitenkin lainsäädännöllisiä toimia.

Poliisihallitus toteaa launnossaan, että kantelijan ajokieltoasian käsittelyajan ei voida katsoa täyttäneen perustuslaissa ja hallintolaissa säädettyä joutuisuusvaatimusta. Poliisihallitus pitää kuitenkin ymmärrettävänä sitä, että yksi päätoiminen ajo-oikeuskäsittelijä ja yksi ajokieltoasioita valmisteleva toimistosihteeri voivat käsitellä asioita rajallisen määrän eikä viivästyistä voine asettaa yksinomaan heidän vastuulleen. Poliisihallitus pitää tarpeellisena sitä, että - - - poliisilaitos kiinnittää huomiota ajokieltoasioiden käsittelyn joutuisuuteen tarkoituksen mukaiseksi katsomallaan tavalla.

3.2

Sovellettavat säännökset

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytyistä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Hallintolain 23 §:n 1 momentin mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytyistä.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

3.3

Kannanotto

Hyvään hallintoon on katsottu kuuluvan, että asiat tulee käsitellä asian laatu ja muut siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Käsittelyn vaatimaa aikaa on arvioitava asian laadun ja tapaukseen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Asianosaiselle erityisen merkittävät asiat on käsiteltävä nopeasti. Viranomaisen on organisoitava menettelynsä sellaiseksi, että vaatimus viivytyksettömästä käsittelystä toteutuu. Esimerkiksi viittaus yleiseen työtilanteeseen ei riitä perusteeksi kohtuullisen käsittelyajan ylittämiseen.

Arvioinnin perusteena olevasta asian laadusta totean seuraavaa.

Voimassa olevaa ajokorttilakia edeltävää lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 8/1990 vp) todettiin ajokiellosta muun muassa seuraavaa: *”Sääntöjen rikkomista seuraavien rangais- tusten ohella on käytössä ajokorttiin kohdistuvia seuraamuksia. Näiden turvaamistoimenpitei- den tarkoituksena on estää henkilön osallistuminen liikenteeseen ajoneuvon kuljettajana sil- loin, kun hänellä ei voida katsoa olevan edellytyksiä siihen joko liikenteessä esiintyvän vaaral- lisuutensa tähden syyllistyttyään liikennerikoksiin tai puuttuvien ajokortin saamisedellytysten vuoksi.”*

Voimassa olevaa ajokorttilakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 212/2010 vp) todettiin: *”Ajokielto on ajo-oikeuteen kohdistuva turvaamistoimenpide, jolla pyritään estämään ajoneu- von kuljettajan osallistuminen liikenteeseen silloin, kun katsotaan edellytysten siihen puuttu- van. Ajokiellon tehokkuus perustuu toisaalta sen ennalta estävyyteen ja koettuun kiinnijäämis- riskiin ja toisaalta ajokiellon pituuteen, joka vaihtelee liikennekäyttämisen moitittavuuden mukaan. Myös ajokiellon välitön täytäntöönpano lisää seuraamuksen tehoa.”*

Turvallisuustoimenpiteellä on siten tarkoitus puuttua liikenneturvallisuutta vaarantavaan käyt- täytymiseen. Jälkimmäisen hallituksen esityksen mukaan ajokiellon välittömällä toimeenpanol- la on merkitystä.

Hallintolain 6 §:n ilmentämä tarkoitussidonnaisuuden periaate sisältää yleisen velvollisuuden käyttää toimivaltaa vain siihen tarkoitukseen, johon se on lain mukaan määritelty tai tarkoitettu käytettäväksi.

Edellä todetun mukaisesti asiat tulee käsitellä asian laatu ja muut siihen vaikuttavat olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa. Kun ajokielto on tarkoitettu turvaamistoimenpiteeksi, jolla puututaan liikenneturvallisuutta vaarantavaan käyttäytymiseen, vaatii asian luonne käsi- tykseni mukaan viivytyksetöntä käsittelyä. Ajokiellon välittömällä toimeenpanolla on katsottava olevan tärkeä merkitys.

Kun ajokiellon tarkoitus on olla turvaamistoimenpide, edellyttää myös edellä selostettu tarkoi- tussidonnaisuuden periaate mielestäni viivytyksetöntä käsittelyä. Ajokiellossa on käsitykseni mukaan kysymys sen määräämisessä huomioon otettavien rikkeiden osoittamasta liikenteeseen sopimattomuudesta tai vaarallisuudesta. Voidaan kysyä, mitä turvaamistarkoitusta on tapauksessa, jossa viimeinen ajokiellon määräämisessä huomioon otettava rike on tapahtunut esimerkiksi vuosi sitten. Viivytyksettömyyttä korostaa nähdäkseni sekin, että laki ei näytä näis- sä tilanteissa mahdollistavan jättää ajokieltoa määräämättä ajo-oikeuskäsittelyn viivästymisen tms. syyn vuoksi.

Katson, että - - - poliisilaitos ei ole käsitellyt kantelijan ajokieltoasiaa laissa edellytetyin tavoin viivytyksettömästi eikä viivästykselle ole esitetty hyväksyttävää perustetta.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen - - - poliisilaitoksen menettelyn virheellisyy- destä poliisilaitoksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni poliisilaitokselle.